

Οι αναρχικές/αναρχίζουσες ομάδες της πελοποννήσου à1875

Η πάτρα και ο πύργος ήταν τα πρώτα αστικά κέντρα στο νέο ελληνικό βασίλειο όπου υπήρξαν και δράσανε αμιγώς αναρχικές ομάδες, οι πρώτοι που διέδωσαν στον χώρο αυτό τις αναρχικές ιδέες πριν μετουσιωθούν σε οργανωμένες ομάδες ήταν Ιταλοί και λοιποί πρόσφυγες της δυτικής και νότιας ευρώπης που κατέφυγαν στην Ελλάδα μετά τις δεκαετίες του 1860-80.

Οι κοινωνικές ομάδες

Το κοινό στο οποίο βρήκε απευθύνθηκαν αυτές οι ομάδες ήταν στην μεγάλη πλειοψηφία τους αγρότες παραγωγοί σταφίδας, ενός κλάδου αρκετά σημαντικού για το βασίλειο μίας και μεγάλο μέρος των εσόδων του προερχόταν από την εξαγωγή της στην δυτική ευρώπη, όμως εκτός από πηγή πλουτισμού αποτελούσε και πηγή κοινωνικών αναταραχών, μίας και πολλές φορές η σταφίδα γεννούσε ένοπλες εξεγέρσεις και διαμαρτυρίες από την μεριά των αγροτών και του λαού.

Η άλλη ήταν αυτή των εργατών, που όμως εκείνη την εποχή λόγω της βιομηχανικής καθυστέρησης του τόπου ήταν πολύ μικρότερη και δεν είχε τον σημαντικό ρόλο των εργατών της ευρώπης.

Το ιδεολογικό τους πλαίσιο

Οι περισσότερες από αυτές τις ομάδες, δεν είχαν πάντα αποκρυσταλλωμένες θέσεις και συμπαγές ιδεολογικό περιεχόμενο, λογικό για την εποχή και το ιδεολογικό επίπεδο του ελλαδικού χώρου. Έτσι σε πολλές από αυτές τις ομάδες συνυπάρχουν, σοσιαλιστές, αναρχικοί, δημοκράτες κτλπ. μερικές οργάνωναν τη δράση τους γύρω από εργατικούς αγώνες και επαγγελματικές διεκδικήσεις ενώ άλλες περιοριζόταν στην προπαγάνδισή των θέσεων τους μέσα από έντυπα μέσα όπως εφημερίδες, μπροσούρες και περιοδικά.

Ο δημοκρατικός σύλλογος πάτρας

Ιδρύθηκε το 1875, απαρτιζόταν κυρίως από διανοούμενους, φοιτητές και λίγους εργάτες, είχε αναπτύξει σχέσεις με διεθνείς αναρχικούς κύκλους και είχε ενταχθεί στην διεθνή ένωση εργατών. Είχε επηρεαστεί από τις αναρχικές ιδέες καθώς προπαγάνδιζε την κοινωνική επανάσταση, τον κολεκτιβισμό και την οργάνωση της κοινωνίας μέσα από ελεύθερες αυτοοργανωμένες ενώσεις, ωστόσο μέσα από το έντυπο όργανο του «ελληνική δημοκρατία» εξέφραζε και σοσιαλιστικές ιδέες κάνοντας μάλιστα και αναφορές σε θέματα όπως η πατρίδα κτλπ.

Δύο χρόνια μετά την έκδοση της εφημερίδας του, δέχθηκε το χλευασμό και την επίθεση από την τοπική κοινωνία, μάλιστα μετά από εκλύσεις αρκετών αστών της εποχής αλλά και πολιτικών, η εφημερίδα έκλεισε και τα μέλη του συλλόγου σύρθηκαν σε δίκη που όμως

αθωώθηκαν από τις κατηγορίες εις βάρος τους, μετά από αυτό ο σύλλογος υπολειτούργησε για λίγο και μετά από λίγο διαλύθηκε.

Η σοσιαλιστική αδελφότητα

Θεωρείτε από πολλούς η συνέχεια της πρώτης, ιδρύθηκε το 1893 στην πάτρα και αποτελούσε ένα κράμα σοσιαλιστών, αναρχικών και ριζοσπαστικών τάσεων. Ένας από τους κύριους στόχους της αδελφότητας ήταν η ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος, η δράση της συνδέθηκε με τις εργατικές κινητοποιήσεις και τη δημιουργία των πρώτων εργατικών σωματίων όπως π.χ αυτό των ξυλεργατών το 1894, σταφιδοκιβωτοποιιών, καπνεργατών και τσιγαράδων. Το 1895 – έτος σημαντικής δραστηριοποίησης της αδελφότητας – αριθμούσε 500 μέλη και εξέδιδε την εφημερίδα «το φώς».

Το σοσιαλιστικό κέντρο

το 1895 όμως υπήρξε και η αρχή του τέλους για την σοσιαλιστική αδελφότητα, η εφημερίδα της «φώς» υποστήριξε τον εκλογικό αγώνα του σοσιαλιστή δρακούλη, πράγμα που προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις από την μεριά των αναρχικών της αδελφότητας αλλά και την μεριά των καλλιεργικών, αυτό δημιούργησε ένα μεγάλο ρήγμα μεταξύ των τάσεων που στο μέλλον οδήγησε στην διάσπαση του.

Οι αναρχικοί ήταν οι δημιουργοί της μίας από τις τάσεις που τελικά αυτονομήθηκαν, φτιάχνοντας μια δική τους φράξια όπου αριθμούσε 40 μέλη, το σοσιαλιστικό κέντρο συνέχισε την εργατική πολιτική του προκατόχου του, αναπτύσσοντας σημαντικές σχέσεις με εργατικά σωματεία της εποχής, εξέδιδε την εφημερίδα «εμπρός», που όμως σταμάτησε στο τέταρτο τεύχος μετά την παρέμβαση του βουλευτή Πατρών Γεωργίου Παπαδιαμαντοπούλου.

Η αναρχική ομάδα της εφημερίδας «επί τα πρόσω»

Η εφημερίδα ήταν το σημαντικότερο και ποίο διαδεδομένο αναρχικό έντυπο της εποχής του, η θεματολογία του καταπιανόταν κυρίως με το σταφιδικό ζήτημα που ήταν αρκετά οξυμένο τότε και με τα εργατικά και τοπικά θέματα, επίσης η εφημερίδα παρουσίαζε και μεταφρασμένα κείμενα αναρχικών θεωρητικών και συγγραφέων της εποχής ενώ διατηρούσε επαφές και συνεργασίες με αντίστοιχα έντυπα της ευρώπης, να αναφέρουμε ότι διατηρούσε και μία αναρχική βιβλιοθήκη με αρκετές μπροσούρες που όμως κατασχέθηκαν από το κράτος δύο φορές.

Η κυκλοφορία της ήταν αρκετά ικανοποιητική καθώς πουλούσε ένα μεγάλο αριθμό εντύπου υλικού σε όλη την πελοπόννησο, ήταν μία από τις κύριες εργατικές εφημερίδες της εποχής ενώ διατηρούσε ένα μεγάλο δίκτυο διανομείς στα χωριά και τις αγροτικές περιοχές. Το γεγονός αυτό της μεγάλης απηγήσεις της στο ντόπιο πληθυσμό, μπόρεσε να κάνει οικίες τις αναρχικές θέσεις που εξέφραζε στο κοινό των αγροτών και εργατών της πελοποννήσου,

επηρεάζοντας όχι μόνο αυτές τις κοινωνικές ομάδες αλλά και το ντόπιο κίνημα στις διεκδικήσεις και την οργάνωση του.

Η δράση και οι απόψεις της ομάδας.

Η ομάδα που εξέδιδε την εφημερίδα ήταν η πρώτη αναρχοκομμουνιστική συλλογικότητα της Ελλάδας, ήταν υπέρ της οργανωμένης δράσης μέσα από τις συλλογικότητες και τα εργατικά σωματεία και αντιτιθόταν στις ατομικιστικές τρομοκρατικές πράξεις, είχαν μια ποιο γενική αντίληψη σχετικά με την «πρωτοπορία» του προλεταριάτου που υπογράμμιζαν οι σοσιαλιστές, καθώς θεωρούσαν τους εργάτες και τους αγρότες δύο εξίσου σημαντικές τάξεις για την κοινωνική επανάσταση.

είχαν αρκετά μεγάλη συμμετοχή στις εξεγέρσεις και τα συλλαλητήρια της εποχής τα οποία μερικές φορές είχαν προκαλέσει, η δράση τους αυτή εξηγεί και την τόσο στενή σύνδεση της ομάδας με τα αγροτικά ζητήματα, τέλος αρκετά σημαντικό ήταν το προπαγανδιστικό τους έργο στα χωριά της περιοχής με την εφημερίδα και τις ομιλίες των μελών της.

Η καταστολή του εγχειρήματος.

Προφανώς η αξιολογη δράση της «επί τα πρόσω» προκάλεσε την αντίδραση των συντηρητικών κομματιών της κοινωνίας και του κράτους, έτσι χρησιμοποιώντας την δράση του ατομιστή αναρχικού μάτσαλη, οι αρχές στοχοποίησαν την εφημερίδα χωρίς να έχει κάποια σχέση η ομάδα με αυτόν.

Έτσι το 1896 δύο από τα κύρια μέλη τη ομάδας Μαγκανάρας και Καραμπίλιας σέρνονται σε δίκη, ενώ η εφημερίδα αναστέλλει την λειτουργία της μίας και τα μέλη που την φτιάχνανε κυνηγιόταν από την αστυνομία, ο πρώτος από τους δύο καταδικάζεται σε μερικούς μήνες φυλακής, η εφημερίδα επανέρχεται το 1897 όπου όμως δέχεται ακόμα ένα μεγάλο κύμα διώξεων εξ αιτίας της αντιβασιλικής αρθρογραφίας της πράγμα που την κάνει να σταματήσει μία και καλή την λειτουργία της ένα χρόνο μετά.

Βέβαια μετά τη διάλυση της ομάδας μερικά πρώην μέλη της όπως οι μαγκανάρας και καραμπίλιας συνήχησαν τη δράση τους προπαγανδίζοντας στα χωριά τις αναρχικές ιδέες, μοιράζοντας φυλλάδια και μιλώντας σε κόσμο. πράγμα που το μάρτιο του 1898 τους στοίχησε πέντε μήνες φυλακή εξ αιτίας μίας ομιλίας τους σε μία συγκέντρωση αγροτών για την πρωτομαγία.

Οι μηδενιστική ομάδα των βαρκάρηδων της Θεσσαλονίκης à 1898-1903

Η πόλη

Η Θεσσαλονίκη έχει υπάρξει εστία πολλών εργατικών και επαναστατικών ομάδων και κινήματων στην διάρκεια της ύπαρξης της, της εποχή που έδρασαν οι βαρκάρηδες,

αποτελούσε όπως και καθ' όλη της χρονική περίοδο της κυριαρχίας των Οθωμανών στα βαλκάνια, ένα σημαντικότατο κοσμοπολίτικο κέντρο με μεγάλο πλούτο και κουλτούρα.

Το γεγονός της συμβίωσης πολλών διαφορετικών εθνικών και θρησκευτικών ομάδων, όπου η παγίωση της νέας εθνικής τους ταυτότητας- όσο αντιφατική και αν είναι αυτή βέβαια- βρισκόταν υπό διαμόρφωση, δημιούργησε μία πολύμορφη πολιτισμική κουλτούρα, άκρως ανεκτική στη διαφορετικότητα και τις νέες ιδέες, καθόλου τυχαίο ότι αυτή η πόλη υπήρξε η γενέτειρα της φεντερασίον.

Η πολυπληθέστερη και αξιολογότερη πληθυσμιακή ομάδα της εποχής ήταν αυτή των εβραίων, αποτελούσε το 52% του πληθυσμού επί συνόλου 135 χιλιάδων κατοίκων, μπορεί η βιομηχανία να βρισκόταν πράγματι στα χέρια μίας πολύ μικρής ομάδας οικογενειών που άνηκαν στο εβραϊκό μιλιέτ (ο διαχωρισμός του πληθυσμού κατά τους οθωμανούς βάση του θρησκευάτος) πράγμα που φαίνεται να δικαιολογεί τις γνωστές συνομοσιολογίες, ωστόσο η συντριπτική πλειοψηφία του μιλιέτ αποτελούταν από την εργατική τάξη. Δεύτερη ήταν αυτή των μουσουλμάνων οσμανλίδων όπου ζούσε από τα τσιφλίκια που κατείχε στην γύρω ύπαιθρο, ενώ ακολουθούσε η ελληνο-ορθόδοξη μερίδα όπου ασχολούταν κυρίως με το εμπόριο και ήταν η λιγότερο ριζοσπαστική και προοδευτική από όλες, άλλες ομάδες ήταν επίσης οι σλάβοι, οι βλάχοι, οι φραγκολεβαντίνοι, οι αλβανοί και οι ντολμέδες.

το V.M.R.O.

στην χρονική περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας στην ανατολική μεσόγειο, υπήρξαν αρκετές μικρές και μεγάλες εξεγέρσεις και εθνικές επαναστάσεις, οι κυριότερες από αυτές ξέσπασαν τον δέκατο ένατο αιώνα, πολλές πληθυσμιακές ομάδες διεκδίκησαν την πολιτική απεξάρτηση τους και αρκετές τα κατάφεραν με τον χρόνο. Η εσωτερική μακεδονική επαναστατική οργάνωση – VMRO, ήταν ωστόσο μία ομάδα διαφορετική από αυτές της γύρω της, εξέφραζε τις αυτονομιστικές τάσεις των ντόπιων μακεδονικών πληθυσμών με σλάβικες καταβολές, χωρίς όμως τις επιδιώξεις για εθνική ομοιογένεια του μελλοντικού μακεδονικού κράτους. Κύριοι στόχοι της οργάνωσης ήταν η επαναστατική οργάνωση του εργαζόμενου λαού της μακεδονίας και θράκης – ανεξάρτητα της εθνικής και θρησκευτικής ταυτότητας, ενάντια στην οθωμανική κυριαρχία του σουλτάνου και την κατάκτηση της πλήρους αυτονομίας αυτών των πληθυσμών μέσα από την επανάσταση, η έδρα της κεντρικής επιτροπής του ήταν στη Θεσσαλονίκη.

τα μέλη των βαρκάρηδων

ήταν δέκα μηδενιστές αναρχικοί, όπου οι περισσότεροι είχαν καταγωγή από την βόρεια μακεδονία. Τα ονόματά τους όπως έχουν καταγραφεί ήταν αυτά των

- yordan rope yordanon, ο πιο δραστήριος εκ των βαρκάρηδων, είχε το παρόνομα ortzeto.
- Kostantin kirkov
- Pavel shatev
- Marko stoyan boshnakov

- Dimitar metchev
- Milan arsov
- Trayko tsvetkov
- Ilia trutchkov
- Vladimir pingov
- Gheorghii peter bordanov

ο σχηματισμός της ομάδας

στο γυμνάσιο των ortzeto και kirkon στη Θεσσαλονίκη το 1894 σχηματίζεται ένας επαναστατικός πυρήνας μαθητών με τους πρώτους να πρωτοστατούν, μετά την αποχώρηση των καθαρά αναρχικών από την V.M.R.O σχηματίστηκαν μηδενιστικοί κύκλοι με το σύνθημα <<ούτε θεός, ούτε αφέντης>>.

Ο πυρήνας των μαθητών είχε πάρει κιόλας την ονομασία giurultadji (ταραχοποιοί), όταν ήρθε σε επαφή με τους πρώτους, επηρεαζόμενος από τις αναρχικές τους ιδέες περί δράσεις μετονομάζεται σε gemidji (βαρκάρηδες) και υιοθετεί το πρόγραμμα τους για προπαγάνδισή των αναρχικών ιδεών με την άμεση δράση, αναλαμβάνοντας έτσι να οργανώσει τρομοκρατικά χτυπήματα στην Θεσσαλονίκη.

η δράση της

οι βαρκάρηδες είχαν στενή σχέση με τον κύκλο της γενεύης, ο ortzeto βρισκόταν σε συχνή επικοινωνία με τον απεσταλμένο της ομάδας merdjanov, σχεδιάζοντας από κοινού διπλά χτυπήματα σε Θεσσαλονίκη και Κωνσταντινούπολη. Το πλάνο προέβλεπε την ανατίναξη του κτηρίου της κεντρικής διοίκησης της οθωμανικής τράπεζας, αλλά και τα γραφεία της εταιρίας που είχε το μονοπώλιο του καπνού στην οθωμανική πρωτεύουσα και παράλληλα την ανατίναξη της οθωμανικής τράπεζας της Θεσσαλονίκης από τους βαρκάρηδες.

Το πρώτο όμως αυτό σχέδιο καθυστέρησε στην αρχή, μίας και υπήρξαν προβλήματα στο τούνελ που σκάφτηκε, κάτω από το κτίριο της κεντρικής διοίκησης και στην συνέχεια ματαιώθηκε όταν πιάστηκαν από την αστυνομία μέλη της ομάδας που οργάνωνε τα χτυπήματα στην Κωνσταντινούπολη.

Έτσι για ένα μεγάλο διάστημα οι βαρκάρηδες, μετέφεραν εκρηκτικά για το εναλλακτικό πλάνο τους, αυτό ήταν η καταστροφή με δυναμίτη της οθωμανικής τράπεζας της Θεσσαλονίκης και του γαλλικού πλοίου γκουανταλκιβίρ, ενώ παράλληλα την καταστροφή των κεντρικών αγωγών αερίου και ύδρευσης και την ανατίναξη των δεξαμενών του φυσικού αερίου καταφέροντας έτσι την συσκότιση όλης της πόλης, για αντιπερισπασμό προβλεπόταν να πυρποληθεί το χάνι μποσνάκ και να πέσουν βόμβες στην είσοδο της τράπεζας και στα καφενεία της παραλίας ώστε να προκληθεί μεγαλύτερη σύγχυση.

Η μέρα της δράσης είχε οριστεί η 27^η απρίλη, όμως η αργοπορία του πλοίου άλλαξε πάλι το σχέδιο, έτσι μέρα δράσης ορίστηκε η επόμενη και η μεθεπόμενη, επίσης τα χτυπήματα δεν θα γινόταν όλα ταυτόχρονα αλλά πρώτα η βύθιση του πλοίου και στη συνέχεια τα υπόλοιπα.

η κατάληξη της

το πρωί της επόμενης ημέρας ξεκίνησε εκρηκτικά για την Θεσσαλονίκη της εποχής, το πρώτο κομμάτι του σχεδίου των βαρκάρηδων είχε στεφθεί με επιτυχία καθώς μία μεγάλη έκρηξη φώτιζε το λιμάνι της πόλης, το ίδιο βράδυ γίνεται και η έκρηξη στους αγωγούς αερίου αφήνοντας ένα μεγάλο μέρος της πόλης χωρίς φως, αυτό ήταν και το σήμα για τους υπόλοιπους βαρκάρηδες ώστε να προχωρήσουν, βόμβες πετιούνται στη είσοδο της τράπεζας και στα καφενεία της παραλίας, ενώ ο κύριο στόχος η οθωμανική τράπεζα καταστρέφεται.

Όμως οι πρωταγωνιστές των δράσεων στο τέλος βρήκαν τον θάνατο μετά από κυνηγητά και μάχες με την αστυνομία ή φυλακίστηκαν, όσοι ζήσανε φυλακίστηκαν αρχικά στον λευκό πύργο και μεταφέρθηκαν στη φυλακή στο μουρτζούκ, το 1908 μετά από την επιβολή μεταρρυθμίσεων στη σουλτανική αρχή, δόθηκε αμνηστία σε όλους τους πολιτικούς κρατούμενους, έτσι και οι δύο βαρκάρηδες που βρισκόταν εν ζωή αποφυλακίστηκαν.

Πηγές

- 1) Οι Βαρκάρηδες. Η μηδενιστική ομάδα της Θεσσαλονίκης, 1898-1903
- 2) Ο αναρχισμός στον ελλαδικό χώρο
- 3) Αναρχικοί και κοινωνικοί αγώνες στον ελλαδικό χώρο (1860-1936)", Anarchy Archives
- 4) anarkismo.net
- 5) vrahokipos.net
- 6) Θερσίτης, χώρος ραδιουργίας και ανατροπής
- 7) «Αναρχισμός και αγροτικά κινήματα στην Πελοπόννησο της σταφιδικής κρίσης» Ευτοπία, τεύχος 14, Φλεβάρης 2007
- 8) «Οι πρώτες αναρχικές - αναρχίζουσες ομάδες στον ελλαδικό χώρο» Anarchy archives